

Valikaine „Majandus- ja ettevõtlusõpe“

Valikaine „Majandus- ja ettevõtlusõpe“	1
Valikaine „Majandus- ja ettevõtlusõpe”	2
1. kursus „Majandusõpetus”	2
2. kursus „Ettevõtlusõpetus”	5

Valikaine „Majandus- ja ettevõtlusõpe”

Majandus- ja ettevõtlusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) teab majanduse olulisemaid mõisteid ja põhimõtteid ning rakendab majandusteadmisi üksikisikuna ning perekonna- ja tööelus;
- 2) teab oma õigusi ja kohustusi kui kodanik, töötaja, tarbija ning ettevõtja;
- 3) teab üksikisiku, ettevõtte, riigi ja rahvusvahelise majanduse põhimõtteid ning saab aru nende tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonna arengus;
- 4) valdab ülevaadet ja kogemusi erinevatest elukutsetest ning on motiveeritud elukestvaks õppeks;
- 5) mõistab ettevõtlust kui karjäärivalikut ja oma võimalusi tegutseda ettevõtjana;
- 6) analüüsib ettevõtete, riikide ja maailmamajanduse kujunemist ning toimimist, mõistab üksikisiku, ettevõtete ja riikide vastutust globaalprobleemide lahendamisel;
- 7) suhtub vastutustundlikult elukeskkonnasse, väärtustades säästva arengu põhimõtteid;
- 8) arendab loovust ja süsteemset mõtlemist; oskab seada eesmärged, vastutab ideede elluviimise eest ning rakendab meeskonnatöö võtteid;
- 9) kasutab erinevaid teabeallikaid ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat infot, plaanib ning teeb uurimistöid, töötleb kogutud andmeid, tõlgendab ja esitab neid.

Gümnaasiumi lõpetaja:

- seletab ja kasutab majanduse põhimõisteid ning teab tänapäeva turumajanduse põhimõtteid;
- oskab hinnata tootmistegureid ja teguritulusid ning selgitada, kuidas turg ja hind määravad tootmist ning tarbimist, analüüsib nõudlust ja pakkumist mõjutavaid tegureid;
- hindab pideva õppimise ja oskuste täiendamise tähtsust iga elukutse puhul ning oma karjääri plaanisel, arendab suhtlemis- ja juhtimisoskusi, teeb koostööd ning väärtustab ärietika põhimõtteid;
- tunneb tööseadusi ning oskab valida või leida tööd, arvutada bruto- ja netopalka ning tööandja kulusid tööjõule;
- saab aru, et tarbimise eelduseks on inimeste vajadused, tunneb oma õigusi ja vastutust tarbijana, oskab tarbida säästlikult; plaanib ning koostab isiklikku ja pere eelarvet, analüüsib eelarve piiranguid;
- teab, et raha on üldtunnustatud maksevahend, väärtuse mõõdupuu ja kogumisvahend, võrdleb laenudest saadava kasu ning kaasnevate kulutuste ja riskide vahekorda;
- teab üksikisiku ja ettevõtte kohustusi riigi ees, analüüsib ettevõtte rolli turumajanduses ning seletab ettevõtete põhitüüpide erinevusi;
- selgitab tootlikkust, mastaabisäästu ja masstootmist, teab kvalifitseeritud tööjõu, nüüdisaegse tehnoloogia ning ressursside efektiivse ja keskkonnasäästliku kasutamise otsesest mõju tootlikkusele;
- hindab Eesti majanduse arengusuundi ja võimalusi, teab rahvusvahelise majanduse eesmärged ning tähtsust maailma globaliseerumisel.

1. kursus „Majandusõpetus”

Majanduse olemus

Kursuse lõpetamisel õpilane:

- mõistab, kuidas sunnib nappus inimesi valima ressursside vahel ja kaaluma alternatiivkulusid;

- analüüsib, kuidas lahendavad erinevad majandussüsteemid põhilisi majandusprobleeme.

Õppesisu

Nappus ja kompromiss, alternatiivkulu. Majanduse põhivalikud: mida, kuidas, kellele? Tootmistegurid: loodusressursid, inimressursid ja kapital. Mikro- ja makroökonomika. Turumajanduse alused: eraomand, hinnasüsteem, turukonkurents, ettevõtlikkus. Motiiv. Kasum. Majandussüsteemid: käsu-, tava-, turu- ja segamajandus.

Nõudlus pakkumine, hind

Kursuse lõpetamisel õpilane:

- iseloomustab nõudluse ja pakkumise koosmõju tasakaaluhinna kujundamisel; saab aru pakkumise ja nõudluse joonistest; hindab nõudluselastsuse mõju nõutavale kogusele;
- selgitab defitsiidi ja ülepakkumise majanduslikke ning sotsiaalseid tagajärgi.

Õppesisu

Nõudlus, pakkumine, tasakaaluhind, nõudluselastsus, hinnamõju. Pakkumise ja nõudluse tabelid ning graafikud. Nõudlust ja pakkumist mõjutavad tegurid. Defitsiit ja ülepakkumine.

Inimene kui omanik, tootja, töötaja ja tarbija

Kursuse lõpetamisel õpilane:

- tunneb kodumajapidamiste ressursside ja isiklike oskuste tähtsust toimetuleku eeldusena;
- analüüsib tööjõu iseärasusi sõltuvalt tegevusalast ja ametikohast;
- oskab vormistada nõuetekohaselt elulookirjeldust ja töökohataotlust.

Õppesisu

Kodumajapidamised. Isiklik ja pere eelarve, eelarve piirangud. Oskused ja võimed. Tarbija, säästlik tarbimine, tarbijakaitse. Tööjõud ja tööhõive. Tööturg. Palgad. Maksud ja maksed. Töötaja, juhi ja alluva rollid. Töölevõtu vestlus, CV koostamine. Töösuhteid reguleerivad õigusaktid. Ettevõtlus. Ettevõtte õiguslikud vormid Eestis.

Raha ja finantsmajandus

Kursuse lõpetamisel õpilane:

- tunneb Eesti rahasüsteemi iseärasusi ja arutleb Eesti rahanduspoliitika üle;
- analüüsib kommertsbankade rolli maksete teostajana ja vahendajana raharingluses, hoiuste ning laenude tähtsust bankade bilansis;
- teab keskpanga ülesandeid raharingluse korraldajana, valuutareservi hoidjana ja kommertsbankade järele valvajana;
- tunneb kindlustuse olemust ja kindlustuse pakutavaid teenuseid;
- teab inflatsiooni ja deflatsiooni põhjusi ning arutleb nende tagajärgede üle;
- analüüsib tarbijahinnaindeksi kujunemist ning selle muutusi seoses hindade ja palkade muutumisega;
- tunneb tähtsamate väärtpaberite (võlakirjade ja aktsiate) olemust ning erinevust, selgitab väärtpaberituru tegevust ja tähtsust riigi majanduses.

Õppesisu

Raha funktsioonid. Finantsvahendus. Pangandussüsteem, keskpank ja kommerts pangad, nende ülesanded ja roll raharingluses, pakutavad teenused. Hoiustamine ja laenamine, riskid. Eesti rahasüsteem, valuutakomitee ja rahanduspoliitika. Euro ja selle kasutamine Euroopas. Kindlustus ja kindlustuse pakutavad teenused. Väärtpaberid: võlakirjade ja aktsiate olemus ning erinevus. Väärtpaberiturg ja selle mõju majandusele. Inflatsioon, deflatsioon. Tarbijahinnaindeks.

Valitsuse osa majanduses

Kursuse lõpetamisel õpilane:

- toob näiteid valitsuse pakutavate hüvede kohta;
- tunneb valitsuse reguleerivat ja suunavat rolli majandusringluses ning hüvede ümberjagamisel;
- analüüsib valitsuse majanduspoliitikat majandusliku stabiilsuse, riigikaitse ja sotsiaalse turvalisuse tagamisel;
- arutleb riigieelarve moodustamise, maksupoliitika ja tulude ümberjaotamise üle.

Õppesisu

Valitsuse roll majanduses. Majandusringlus. Riigieelarve moodustamine, tulud ja kulud. Eesti riigi eelarve. Erinevad maksusüsteemid, nende eelised ja puudused. Otsesed ja kaudsed maksud Eestis. Fiskaal- ja monetaarpoliitika. Eesti maksupoliitika. Majanduse tsüklilisus.

Rahvusvaheline majandus

Kursuse lõpetamisel õpilane:

- analüüsib kaubanduse rolli nii riigi kui ka rahvusvahelises majanduses;
- selgitab suhtelist ja absoluutset eelist;
- tunneb raha vahetsväärtuse mõju riigi ekspordile ja impordile;
- tunneb maailma regioonide majandusliku arengu iseärasusi ja erinevusi;
- mõistab tehnoloogilise arenguga saavutatud majanduskasvu ja elatustaseme tõusuga kaasnevat võimalikke negatiivseid muutusi ühiskonnas: linna ja maa vastandumist, tööpuuduse kasvu, tulude ebavõrdset jaotust ja elanikkonna kihistumist, ressursside ammendumist;
- teab spetsialiseerumise ja globaliseerumise mõisteid, toob nende kohta näiteid maailmamajandusest;
- teab mitmesuguseid kaubanduspiiranguid: tollimaks, kvoodid, tollivälised kaubandustõkked, dumping; analüüsib kaubanduspiirangute mõju üksiktarbijale ja ettevõtetele nii koduriigis kui ka teistes riikides.

Õppesisu

Riikide võrdlemine ja rühmitamine erinevate majandusnäitajate alusel: SKT, IAI, THI jne. Rahvusvaheline majandus. Suhteline ja absoluutne eelis, spetsialiseerumine. Eksport, import. Globaliseerumine. Õiglane kaubandus. Valuuta, valuutaturg, valuutakurss, ostujõu pariteet. Rahvusvahelised majandusorganisatsioonid. Euroopa Liit ja vabakaubandus. Kaubanduspiiranguid: tollimaks, kvoodid, tollivälised kaubandustõkked, dumping. Eesti sise- ja välismajandus, arengusuunad. Nüüdisaegsed suunad maailmamajanduses. Regioonide m

ajandusliku arengu iseärasused ja erinevused. Tööpuuduse kasv, tulude ebavõrdne jaotus ja elanikkonna kihistumine, ressursside ammendumine.

2. kursus „Ettevõtlusõpetus”

Turumajandus

Kursuse lõpetamisel õpilane:

- teab, et turumajanduses määrab turg toodetava toodangu ja kasum motiveerib ettevõtlust;
- tunneb erinevate ressursside kasutamise vajalikkust ettevõtte tegutsemisel ning kapitali ja investeerimise tähtsust.

Õppesisu

Ressursside nappus, majanduslik käitumine, alternatiivkulu, kompromissid. Majanduse kolm põhiküsimust. Ettevõtluse tugisambad. Hinnasüsteem, eraomand, konkurents, ettevõtlikkus, kasum. Nõudlus. Pakkumine. Hinnamõju. Nõudluse ja pakkumise muutused. Tasakaaluhind. Tootmise muutuste mõju hindadele.

Ettevõtlus

Kursuse lõpetamisel õpilane:

- teab ettevõtja kohustusi, riske ja tasusid;
- analüüsib ettevõtte põhilisi kohustusi oma töötajate, klientide, aktsionäride ja kohaliku ühiskonna ees;
- mõistab ettevõtlust kui elatise teenimise võimalust

Õppesisu

Ettevõtlikkus, ettevõtjate roll majanduses. Ettevõtja, ettevõtte. Ettevõtja kohustused, riskid, kasum. Ettevõtjate strateegiad. Ettevõtte õiguslikud vormid. FIE, osaühing, aktsiaselts. Ettevõtja karjäär. Äriseadustik.

Ettevõtte alustamine

Kursuse lõpetamisel õpilane:

- oskab õpilane koostada lihtsamat äriplaani oma äriidee teostamiseks.

Õppesisu

Oma ettevõtte alustamine. Äriidee, äriplaani. Toode ja teenus. Algkapital, investeerimine. Väärtpaberid. Tootlikkus, kvaliteet. Püsi- ja muutuvkulud. Nüüdisaegse tehnoloogia ning ressursside efektiivse ja keskkonnasäästliku kasutamise mõju tootlikkusele.

Ettevõtte raamatupidamine

Kursuse lõpetamisel õpilane:

- tunneb raamatupidamise aluseid ning oskab pidada lihtsat majandusarvestust, teeb vahet püsi- ja muutuvkulude vahel.

Õppesisu

Bilanss. Kasumiaruanne. Aktiva, passiva, kasum, kahjum, amortisatsioon. Põhivara, käibevara, kohustused. Üksikisiku ja ettevõtte tulumaks, sotsiaalmaks, käibemaks, töötuskindlustusmaks.

Juhtimine

Kursuse lõpetamisel õpilane:

- oskab õpilane kasutada juhtimisprobleemide lahendamiseks ajurünnakut.

Õppesisu

Eesmärkide seadmine, plaanimine. Meeskonnatöö, tööjaotus, motiveerimine, kontrollimine. Ajakasutus.

Tööjõud

Kursuse lõpetamisel õpilane:

- oskab hinnata enda võimeid ja vastutust, töötades ühel ametikohal õpilasfirmas;
- oskab vormistada elulookirjeldust ja töökohataotlust.

Õppesisu

Tööjõud ja tööhõive. Tööturg. Palgad. Töötaja, juhi ja alluva rollid. Töölevõtu vestlus, CV koostamine. Töösuhteid reguleerivad õigusaktid. Sooline segregatsioon tööturul.

Konkurents ettevõtluses

Kursuse lõpetamisel õpilane:

- tunneb konkurentsiliike ning konkurentsi positiivseid ja negatiivseid mõjusid.

Õppesisu

Konkurentsi vormid. Konkurentsi positiivne ja negatiivne mõju tootmisele ning tarbijale. Litsents, patent, kasulik mudel, tööstusdisaini lahend ja autoriõigus.

Turundus

Kursuse lõpetamisel õpilane:

- oskab seada tootmise ja müügi eesmäärke;
- tunneb turunduse mõistet ja rolli ettevõtte tegevuses;
- oskab hinnata ja võrrelda turustruktuure ning strateegiaid, teha reklaami ja müüa tooteid.

Õppesisu

Põhiülesanded. Toode, hind. Hinnakujundus. Müügistrateegiad. Turundussuhtlus ja müügikoht. Reklaam, reklaami koostamine. Ostja ja müüja rollid.

Ärietiika

Kursuse lõpetamisel õpilane:

- oskab tuua selliste eetiliste äriotsuste näiteid, mis mõjutavad ühiskonda;
- hindab seoseid väärtuste ja käitumiste vahel.

Õppesisu

Vastutus tarbija, ühiskonna ja ettevõtte omanike ees. Sotsiaalne ettevõtlus.